

Magiczny
Kraków

Agata Zubel: muzyka z klasą

2012-09-14

W kompozycjach i wokalnych kreacjach Agaty Zubel jest pewna elegancja. W szczególnym rozplanowaniu formy, precyzji dobieranych brzmień, nawet samej prezentacji. Nie bez przyczyny krytyka zwie ją: damą polskiej sceny współczesnej. Stąd też zapewne tak udana współpraca z wiedeńskimi muzykami Klangforum Wien, słynącymi z niesłychanej dbałości o każdy dźwięk. Występ tych artystów na Festiwalu Sacrum Profanum był wydarzeniem.

Artystka spotkała się z wiedeńczykami dwa lata temu na krakowskim festiwalu, kiedy Klangforum Wien prezentował jeden z jej najbardziej znaczących utworów – Cascando na głos, flet, klarnet, skrzypce i wiolonczelę z 2007 roku. To zaoowocowało dalszą współpracą i wieloma wspólnymi koncertami. W tym roku zespół wraz z Instytutem Adama Mickiewicza zamówili u Agaty Zubel utwór What is the Word, który prawykonany został w Nowym Jorku. Artyści często też występują wspólnie prezentując muzykę innych współczesnych twórców.

Na krakowski, monograficzny koncert przygotowali cztery utwory, skomponowane przez Agatę Zubel w ciągu ostatnich dwóch lat. Wszystkie złożyły się na wyrafinowany, pełen sonorystycznych subtelności program.

Wieczór rozpoczęła polska premiera kompozycji Labirynt z 2011 roku, napisanej do wiersza Wisławy Szymborskiej w angielskim tłumaczeniu Clare Cavanagh i Stanisława Barańczaka. Utwór na głos sopranowy (lub mezzosopranowy), flet basowy, trąbkę, saksofon tenorowy (lub klarnet basowy) i kontrabas to kwintesencja stylu Agaty Zubel. W partii wokalne wykorzystuje efekty sprechgesangu, rozmaite szepty i westchnięcia, w partiach instrumentalnych, amplifikowanych – wszelkie możliwości barwowe. Duże znaczenie ma w tym utworze cisza – nagłe pauzy, które dają szansę na wybrzmienie wszystkim dźwiękom.

Polską premierę tego wieczoru miała również kompozycja Odcienie lodu (2011) na klarnet, wiolonczelę i elektronikę, powstała na zamówienie kolejnej słynnej formacji współczesnej znanej bywalcom festiwalu – London Sinfonietty. To muzyczna wizja największego islandzkiego i europejskiego lodowca Vatnajökull. Kompozytorka niedawno wróciła z wakacji w Islandii – kraju, który wyraźnie ją fascynuje. Słysząc to w tej niezwyklej kompozycji, w której wszystkie brzmienia rodzą się z ciszy i narastają aż do niemal ogłuszającego wybuchu. Można odnieść wrażenie, że wraz z autorką oglądamy to niezwykle zjawisko, które robi tak kolosalne wrażenie.

Z kolei utwór Ulicami ludzkiego miasta, zainspirowany został wypowiedzią Czesława Miłosza z tomu Nieobjęta ziemia, o próbie uchwycenia rzeczywistości słowem. Agata Zubel stara się to samo uczynić brzmieniem. Stąd jej kompozycja łączy tradycyjne dźwięki z tymi, ilustrującymi odgłosy życia codziennego. Zanim kompozycja zacznie się na dobre, niektórzy muzycy wchodzi kolejno na scenę głośno tupiąc. W utworze słysząc też śmiech, odgłosy maszyny do pisania, imitacje klaksonów. Całość kończą odkaskływanie i chrząkanie muzyków, przerywające ten potężny natłok brzmień.

Na finał koncertu odbyła się światowa premiera najnowszego dzieła Agaty Zubel zatytułowana Not I. Zaawansowana sonorystycznie kompozycja przeznaczona jest na głos sopranowy (lub mezzosopranowy), zespół kameralny i elektronikę. Napisana została do monologu Samuela Becketta,

**Magiczny
Kraków**

składającego się z szeregu niepowiązanych z sobą zdań, opisujących historię starej kobiety, którą w przeszłości dotknęła trauma. Beckett zaznaczył, że tekst ma być wykonywany w zaciemnionej sali, ze światłem skupionym jedynie na ustach aktorki. Agata Zubel, respektując ten zapis, przygotowała towarzyszący wykonaniu film, na którym widać jej usta, wypowiadające/śpiewające poszczególne fragmenty tekstu. W utworze pojawia się mnóstwo kapitalnych momentów, gdy zmultiplikowane dźwięki wydawane przez kompozytorkę tworzą tajemniczo szepczące chóry (filmowe usta też pojawiają się w zwielokrotnionym obrazie), nad które wynosi się jasno brzmiący na żywo głos kompozytorki. Utwór o niesamowitej, magicznej aurze spodobał się festiwalowej publiczności, która cały występ artystów nagrodziła owacją.

Dzisiaj na festiwalu: ostatni z pięciu koncertów monograficznych – twórczość Sławomira Kupczaka zaprezentuje zespół Cikada Ensemble. Transmisja koncertu tradycyjnie już w Programie 2 Polskiego Radia, a streaming – na stronach internetowych www.sacrumprofanum.com oraz www.polskieradio.pl.